

**ONA TILI DARSLARIDA ASOS VA QO'SHIMCHALARNI
O'RGATISHDA TURLI XIL METODLARDAN FOYDALANISHNING
O'RNI**

Xolmuratova Madinabonu Nuriddin qizi

*Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich
talabasi*

Ilmiy rahbar: Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola ona tili darslarida asos va qo'shimchalarni o'rgatishda turli xil metodlardan foydalanishning ahamiyatiga bag'ishlangan. Maqolada o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularning faol ishtirokini ta'minlash va natijada ta'lim samaradorligini oshirishda turli metodlarning roli ko'rsatilgan. Shuningdek, maqolada ona tili darslarida asos va qo'shimchalarni o'rgatishda qo'llaniladigan eng samarali metodlar, ularning afzalliklari va kamchiliklari tahlil qilingan. Bundan tashqari, maqolada turli metodlarni ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun o'qituvchilarning roli va ularning kasbiy mahoratini oshirish masalalari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Ona tili, asos, qo'shimcha, o'rgatish, metod, ta'lim, rivojlanish, samaradorlik, innovatsiya, interaktiv, texnologiya, axborot, kommunikatsiya.

Kirish. Ona tili darslarida o'quvchilarga asos va qo'shimchalarni o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Chunki bu tushunchalar tilning grammatik tuzilishini tushunish, so'zlarni to'g'ri shakllantirish va ularning ma'nolarini anglash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Biroq, an'anaviy ta'lim usullari ko'pincha o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlamaydi va ularning bilim olishga bo'lgan

qiziqishini susaytiradi. Shuning uchun ona tili darslarida turli xil metodlardan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi. Ushbu maqolada ona tili darslarida asos va qo'shimchalarni o'rgatishda qo'llaniladigan turli xil metodlar, ularning afzalliklari va kamchiliklari, shuningdek, ularni ta'lim jarayoniga muvaffaqiyatli tatbiq etish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Ona tili darslarida asos va qo'shimchalarni o'rgatishda turli xil metodlardan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi. Quyida eng samarali metodlar va ularning qo'llanilish misollari keltirilgan:

“Munozara” metodi: O'quvchilar guruhlariga bo'linadi va har bir guruhga muayyan vazifa beriladi. Guruhlar o'z vazifalarini bajaradi va natijalarini umumiy muhokamaga qo'yadi. Bu metod o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatini rivojlantiradi va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

Misol: O'qituvchi o'quvchilarni ikki guruhga bo'ladi. Birinchi guruhga “So'z o'zgartiruvchi qo'shimchalar”, ikkinchi guruhga esa “So'z yasovchi qo'shimchalar” mavzusi beriladi. Har bir guruh o'z mavzusini o'rganadi va natijalarini umumiy muhokamaga qo'yadi.

Rasmlar, kartochkalar, plakatlar: O'quvchilarga asos va qo'shimchalarni ko'rsatuvchi rasmlar, kartochkalar yoki plakatlar namoyish etiladi. Bu metod o'quvchilarning vizual xotirasini ishga soladi va ularga mavzuni osonroq tushunishga yordam beradi.

Misol: O'qituvchi doskaga “kitob” so'zining rasmini va unga turli qo'shimchalar qo'shilgan holdagi rasmlarni (masalan, “kitobcha”, “kitobxon”) ilib qo'yadi. O'quvchilar rasmlarga qarab, qo'shimchalarning so'z ma'nosini qanday o'zgartirayotganini tushunib oladi[1].

Didaktik materiallar: O'quvchilarga turli xil didaktik materiallar (masalan, kartochkalar, loto, domino) tarqatiladi. Bu materiallar o'yin shaklida mavzuni o'zlashtirishga yordam beradi.

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga kartochkalar tarqatadi. Har bir kartochkada bitta so'z yozilgan. O'quvchilar o'z kartochkalaridagi so'zlarga mos keluvchi asos va qo'shimchalarni topib, ularni birga qo'yishlari kerak.

Mashqlar bajarish: O'quvchilarga asos va qo'shimchalarga oid turli xil mashqlar bajarish taklif etiladi. Bu mashqlar o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi[2].

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga berilgan so'zlarga mos keluvchi qo'shimchalarni qo'shib yozishni taklif qiladi.

Matn bilan ishlash: O'quvchilar matnlarni o'qiydi va undagi asos va qo'shimchalarni ajratib ko'rsatadi. Bu metod o'quvchilarning matnni tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Misol: O'qituvchi o'quvchilarga kichik bir matn beradi va ulardan matndagi otlarning asos va qo'shimchalarini ajratib ko'rsatishni so'raydi[3].

"Nilufar guli" metodi ona tili darslarida asos va qo'shimchalarni o'rgatishda qo'llaniladigan interaktiv va ko'rgazmali metodlardan biridir. Ushbu metod o'quvchilarning mavzuni yanada qiziqarli va oson tushunishlariga yordam beradi.

Metodning mohiyati:

"Nilufar guli" metodi gulning tuzilishiga asoslanadi. Gulning har bir bargi asos yoki qo'shimchani ifodalaydi. Gulning o'rtasida esa so'zning o'zi joylashadi. O'quvchilar gul barglarini biriktirib, so'zlarni hosil qiladilar va ularning ma'nolarini tushunadilar[4].

Metodni qo'llash bosqichlari:

1. **Tayyorgarlik:** O'qituvchi turli xil so'zlarning asos va qo'shimchalarini ifodalovchi gul barglarini tayyorlaydi. Gul barglari rangli qog'ozlardan yoki kartondan tayyorlanishi mumkin.

2. **So'zni tanlash:** O'qituvchi o'quvchilar bilan birgalikda o'rganiladigan so'zni tanlaydi.

3. **Gul barglarini biriktirish:** O'quvchilar tanlangan so'zning asos va qo'shimchalarini ifodalovchi gul barglarini biriktiradilar.

4. **So'zning ma'nosini tushunish:** O'quvchilar hosil bo'lgan so'zning ma'nosini muhokama qiladilar va tushunadilar.

5. **Mashqlar bajarish:** O'qituvchi o'quvchilarga "Nilufar guli" metodi yordamida turli xil so'zlar hosil qilish va ularning ma'nolarini tushunishga oid mashqlar beradi[5].

"Nilufar guli" metodining afzalliklari:

Qiziqarlilik: Metod o'quvchilar uchun qiziqarli va o'yinli shaklda taqdim etiladi.

Ko'rgazmalilik: Gul barglari orqali asos va qo'shimchalar vizual tarzda ko'rsatiladi.

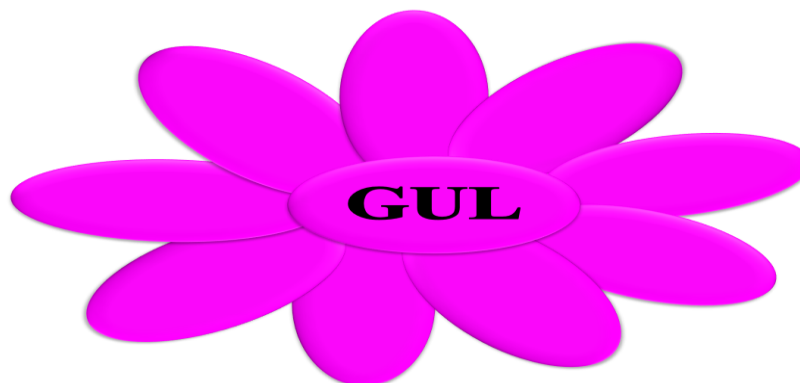
Interaktivlik: O'quvchilar metodda faol ishtirok etadilar va bir-birlari bilan hamkorlik qiladilar.

Tushunarliklik: Metod o'quvchilarga so'zlarning tuzilishini va ma'nolarini osonroq tushunishga yordam beradi.

"Nilufar guli" metodidan foydalanishga misol:

O'qituvchi "Gul" so'zini tanlaydi. Uni o'rta yozib qo'yadi o'quvchilar esa mos qo'shimchalarni topib gul barglarini to'diradi. O'quvchilar bu gul barglarini biriktirib, hosil bo'lgan so'zlarning ma'nosini muhokama qiladilar va tushunadilar[6].

NILUFAR GULI

“Nilufar guli” metodi ona tili darslarida asos va qo‘shimchalarni o‘rgatishda samarali qo‘llaniladigan metodlardan biridir. Ushbu metod o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va ularning mavzuni yanada yaxshiroq tushunishlariga yordam beradi.

Yuqorida keltirilgan metodlar ona tili darslarida asos va qo‘shimchalarni o‘rgatishda qo‘llaniladigan eng samarali metodlardir. O‘qituvchi o‘zining pedagogik mahoratiga va o‘quvchilarning xususiyatlariga qarab, ushbu metodlardan eng mosini tanlab, ta’lim jarayonida qo‘llashi mumkin[7].

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak ona tili darslarida asos va qo‘shimchalarni o‘rgatishda turli xil metodlardan foydalanish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga, o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini uyg‘otishga va ularning faol ishtirokini ta’minlashga xizmat qiladi. Maqolada ko‘rib chiqilgan interaktiv, ko‘rgazmali va amaliy metodlar o‘quvchilarga mavzuni yanada chuqur va oson tushunishga yordam beradi. O‘qituvchining pedagogik mahorati va o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda metodlarni to‘g‘ri tanlash va ularni ta’lim jarayoniga muvaffaqiyatli tatbiq etish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, o‘qituvchilarning o‘z kasbiy mahoratini doimiy ravishda oshirib borishi, yangi pedagogik texnologiyalar bilan tanishib turishi va ularni amaliyotda qo‘llashga tayyor bo‘lishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Javohir G‘aybullo o‘g, Z. (2023). Boshlang‘ich Sinf Ona Tili Va OQish Savodxonligi O‘rgatish Usullari. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, 2(2), 164-168.
2. Javohir G‘aybullo O‘g‘li Zokirov (2023). ZAMONAVIY ONA TILI VA O‘QISH SAVODXONLIGI FANINING YANGILANISHI, MAZMUNI VA AHAMIYATI. *Academic research in educational sciences*, 5 (NUU conference 3), 90-96.

3. Javohir G'aybullo o'g, Z. (2023). 1-3-Sinf O 'Quvchilariga Ona Tili Va O 'Qish Savodxonligi Fanidan Beriladigan Mashqlar Turlari. *Journal of Innovation, Creativity and Art*, 2(2), 161-163.
4. Zokirov, J., & Matluba, T. (2022). ALISHER NAVOIY HAYOTI VA IJODINI O 'RGANISHDA MATN USTIDA ISHLASH USULLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(4), 218-223.
5. Yakubov, S., & Zokirov, Z. (2021). ЛЮБОВЬ К РОДИТЕЛЯМ И ПОЧИТАНИЕ ИХ-ОСНОВНОЕ ЗВЕНО ВОСПИТАНИЯ. *Theoretical & Applied Science*, (4), 439-442.
6. Zokirov, J. (2022). THE IMPORTANCE OF STRENGTHENING LESSONS IN STUDENTS'MOTHER TONGUE AND READING LITERACY. *Academic research in modern science*, 1(9), 344-348.
7. Yoqubov, S., & Zokirov, J. (2017). OQUVCHILARNI SAVOL BERISHGA ORGATISH USULLARI. In *НАУЧНЫЙ ПОИСК В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ* (pp. 110-112).